

NOVA PRAVD

na licejske knjižnice
Jana - Štrossmayerjeve ul. 1

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče 7, levo. — Telefon št. 77. — Naročnina 3 din. na mesec. — Posamezna številka stane 75 par. po dogovoru. — Rokopisov ne vračamo. — Poština plačana v gotovini.

Vladna kriza.

Ljubljana, dne 5. okt. 1922.

Dva pojava v našem notranjem političnem življenju sta usodepolno uplivala na današnji vladni režim. Prvi je bil kongres javnih delavcev v Zagrebu dne 10. septembra, drugi veliki zbor vojvodinske radikalne stranke v Somboru dne 1. okt. Tako v Zagrebu, kakor v Somboru se je odločno obsodil današnji vladni režim in zahtevalo se je, da se ta režim kolikor mogoče hitro odpravi. Na zagrebškem kongresu so bili zbrani javni delavci, pa tudi velikaši demokratske stranke. In velepomembno je bilo, da so tudi navzoči odlični pristaši demokratske stranke obsodili današnji režim. V Somboru je bil zbran cvet vojvodinskega dela radikalne stranke; bili so navzoči tudi trije ministri sedanjega režima in shod je soglasno obsodil današnjo vladno.

Kralj, ministrski predsednik Pašić in zunanji minister dr. Ninčić so bili v zadnjem času v inozemstvu, odkoder so se ravnokar vrnili. Imeli so priliko, da so čuli v tujini glasove o nas, in čuli niso prav nič laskavega.

S sklepi zagrebškega kongresa se strinjajo vsi poštjeni demokrati in s somborskim shodom in njegovo resolucijo po večini vsi radikali. Kralj sam pa je pod utisom, ki ga je dobil v inozemstvu, odločno zahteval, da se mora napraviti današnjemu režimu konec.

Tako se je očitno pokazalo nezadovoljstvo ne le med ljudstvom, temveč tudi v onih strankah samih, ki tvorijo današnji režim. Danes se lahko reče, da je celokupni narod proti Pašić-Pribičević-Žerjavovemu režimu.

Kljub temu, da se je ta trojica silno branila izpustiti vladno in moč iz rok, je vendar prišel čas, ki je z njo obračunal.

Po vesteh, ki prihajajo iz Beograda, se računa, da bo Pašićeva vlada odstopila tekom enega tedna. Po dosedanjih kombinacijah bi bila sestavljena nova vlada iz pristašev Protića in Davidovića, zemljoradnikov in jugoslovanskega kluba. Najsi pride do katerekoli kombinacije, pod sedanjimi političnimi razmerami ne bo prišlo lahko do reda. Ozdraviti se mora naš politični položaj le z novimi volitvami. To uvidevajo danes že tudi merodajni politiki in radi tega bomo najbrže poklicani k volitvam prej, kakor si mislimo.

Nar. poslanec Ivan Deržić:

Na delo!

Naša domovina preživlja te dni eno največjih in najglobokejših kriz. Ona stranka, ki je po prevratu neomejeno gospodarila v vseh pokrajinah »preko«, je danes v popolnem idejnem in tudi dejanskem razsulu. Prečanski voditelji takozvane jugoslovanske demokratske stranke, na čelu jim Svetozar Pribičević, so po kratkih treh letih doživeli popoln fiasko. Oni ljudje, ki so pod roko mešetarili s takozvanimi voditelji proletarske stranke in te voditelje, Koradža, Bukšega, Kristana, Lapčevića privezali nase in s tem razbili socialdemokratsko stranko in pognali neuko naše delavstvo v skrajno levico, danes prejemajo zasluženo plačilo.

Razpad delavskih organizacij leta 1919 in 1920 je bil neizogiben, a tudi razumljiv, ker naše delavstvo ni moglo imeti popolnega in pravičnega vpogleda v razmere v novi domovini in že po krahu svojih takozvanih voditeljev direktno obupalo.

Vsebina:

Skrajni čas je, da se vsi poštenjaki poprimejo resnega političnega dela. — Kako naj se obnaša dobra opozicija. — Viničarji združite se! — Vladna kriza. — Kaj je s prekmursko mejo? — Evropski mir še vedno ogrožen. — Libeliče zopet naše! — Veleagrarci zatirajo malega kmeta.

Krivci te delavske tragedije niso ušli kazni in danes imajo malo laskavo nalogo gledati, kako njihova lastna stranka razpada pri živem telesu. Je to zaslužena kazen; delavstvo pa naj porabi današnje stanje, da bo razpad res temeljit in kazen taka, da se ne bo nikdar več mogoče tem ljudem igrati z bedo jugoslovanskega delavnega ljudstva.

Po mojem globokem prepričanju nastopa za naš jugoslovanski proletarijat ravno sedaj usodepolni trenutek. Treba je jasno povedati kam in kako! Vsak socialist mora priznati, da dosedanje delo takozvane socialdemokratske, centumaške in komunistične smeri ni bilo pravilno, pač pa našemu delavskemu ljudstvu uprav škodljivo. Voditelji vladajočih strank so znali delavstvo izrabiti v svoje namene in so ga potem proglasili za protidržaven element. Grešili so hudo voditelji-socialdemokrati, voditelji komunistov pa so direktno izdali interese delavnega ljudstva. Boljševizem je danes ob fletih tudi v Rusiji. Idejno je skrahiral v par mesecih, danes se še drži samo z rdečimi bajoneti, kakor se drži naš režim — kapitalistično-jugoslovanski, tudi samo z bajoneti. Oba pa sta dokazala, da se jima ne gre za dobrobit ljudstva, temveč za polno malho posameznih takozvanih voditeljev. Pri nas upropašča narod in državo »cvet« napredno-kapitalistične družbe, v Rusiji pa je že upropastil državo »cvet« boljševistične družbe. Oba cveta — pa imata iste metode in tudi iste cilje, sebe obdržati za vsako ceno na krmilu in vladi.

Rešitev je mogoča. V Rusiji bijejo odločilen boj proti nemorali in korupciji rdečih vlastodržcev pravi socialisti-proletarci, — socialni revolucionarji, pri nas pa se pripravlja enotna fronta vseh poštenih in iskrenih Slovencev, Hrvatov in Srbov proti današnjemu režimu nemorale in korupcije. Ali se smejo mase jugoslovanskega proletariata temu boju izogniti? Ne, ne in zopet ne! Sedaj je dan trenutek, da nastopijo z vso vohemenco za pravice vseh teptanih in ponižanih. Jugoslovanski proletarci morajo kompaktno nastopiti. Duševni delavec, inteligent mora bratsko podati roko onemu fizičnemu delavcu, ki je najbolj izkoriščen in teptan in skupaj iti v boj za človeške in socialne pravice jugoslovanskega ljudstva. Vemo, da je takozvana socialdemokracija vsled napačno pojmovanega razrednega stališča nalašč odbijala inteligenco iz svojih vrst. To se je bridko maščevalo v Avstriji, ko je morala socialdemokracija po predsedniku Seitzu priznati, da je bitko izgubila, ker ni imela v svojih vrstah duševnih proletarcev. Nemška socialdemokracija je bila pametnejša in Scheidemann ni hotel popustiti; danes je v resnici **nemško-nacionalna**. Te dni je izdala posebne razglednice s »frankfurtarico« kot agitacijsko sredstvo za svoj »Parteitag«. Vemo, da so komunistični voditelji zbegali delavstvo in mu obljubljali stvari, ki niso izvedljive ne danes, ne kedaj v bodoče. Iz te današnje duševne razdvojenosti mora naše delavstvo odločno storiti pravi korak. Predvsem treba zavezati jezik raznim državotvorcem s poštenim povdarkom za državo in enkrat za vselej onemogočiti izigravanje. Dalje je potrebno otrestiti se iluzij o drugi in tretji internacionali. Mogo-

ča je prava internacionala s pravilno afirmacijo narodnosti in socializma. To pa je možno doseči le na programu, ki ga imamo mi narodni socialisti. Le pogledite okoli sebe po svetu! Bratje Čehi v tem znaku zmagujejo, bratje Poljaki osvajajo po priznanju najhujših nasprotnikov vedno širše mase delovnega ljudstva, a bratje Rusi, socialni-revolucionarji, umirajo pod boljševiki — a njihove vrste se dnevno množe. Pri Nemcih, Belgijcih in Francozih je pokret narodnega socializma v polnem razmahu. Čemu bi potem mi Slovenci, Hrvati in Srbi imeli nekatere posebnosti? Svoje narodnosti nismo nikdar zatajili in je tudi sedaj ne moremo niti nočemo. Socialistična načela pa izvajamo v znaku pravega narodnega bratstva najprej med svojim narodom; privedimo ga do višje kulturne, duševne in telesne stopnje in s tem ga privedemo do pravičnega pojmovanja narodnosti in socializma. S tem se oddolžimo vsem zahtevam socializma, ker usposobimo jugoslovanskega proletarca za resnega, enakopravnega in dobrega člana velike družine socialistov vsega sveta.

Na delo za narodni socializem!

O opoziciji.

Menda ni države na svetu, v kateri ne bi bilo opozicije. To tudi ne bi bilo zdravo. Tam, kjer obstoja opozicija, ne obstoja samo kontrola nad delom, ampak tudi življenje, borba, brez katere ni razvoja in napredka.

Do opozicije pride pogostokrat celo v političnih strankah samih, čeprav imajo organizirane stranke samo en program. Tem lažje pa nastajajo nasprotja ozir. so neizogibna tam, kjer pride skupaj več strank z različnimi več ali manj nasprotnimi si programi.

Stranke s sorodnejšimi programi se v javnih zastopih koalirajo z namenom, da kot večina izvedejo delovni program, na katerega so se bile zedinile. Nasprotno pa je cilj vsake opozicije, boriti se proti večinskim strankam, jih v borbi oslabil in premagati ter nato stopiti na njihovo mesto. Borba je včasih zelo ljuta in tudi nasilna. Ta slučaj nastopi navadno tedaj, kadar režim začuti, da so se mu jela majati tla. Ko so lansko leto v naši narodni skupščini bili protustavno odvzeti mandati poslancem komunistične stranke, so si vladajoči faktorji nedvomno hoteli s tem zasužurati svojo oblast tudi za slučaj Radičevega prihoda v Beograd. Čim brezobzirnejši je režim, tem večji odpor iziiva na strani opozicije. Toda prava opozicija v svoji borbi nikdar ne sme puščati iz vidika **interesov države**, pa če bi se to moralo zgoditi tudi za ceno podaljšanja režima, proti kateremu se bori. Ona mora v svojih metodah strogo ločiti režim od države, ker priprosto ljudstvo ta dva pojma kaj rado zamenjava.

Če presojamo predmet s tega vidika, moramo priznati, da obstojata dve vrsti opozicije. Ena je naperjena proti temeljem države, to je takozv. destruktivna opozicija. Druga pa se bori: ne proti državi, nego proti slabemu režimu in sicer v interesu države, ker je prepričana, da je njen program boljši za narod in državo. To je konstruktivna opozicija. Temu

primerno tudi uravnava obe vrsti svoje postopanje. Določiti, katere stranke spadajo v prvo in katere v drugo vrsto, je prepuščeno čitatelju. Komunistični poslanci n. pr. nikdar niso glasovali za kak vladni predlog ne glede na to, ali je bil dober ali slab. (O Radiću, ki sploh ni prišel v Beograd, ker ne priznava naše države, niti ne govorim.) Parlamentu so se komunisti posluževali samo kot sredstva za svoje razdiralno delo. Javno so izjavljali, da jim je samo zato, da rušijo ne morda režim, temveč sedanjo državo in da vzpostavijo proletarsko diktaturo. S tem, da bi s svojim delom pomagali urejevati razmere v državi na kateremkoli polju, bi se namreč pregrešili proti osnovnemu principu marksizma, ki uči, da se ustvarja za revolucijo potrebna atmosfera le v neurejenih razmerah in da tvori obubožano ljudstvo naravnost pogoj za revolucionarno razpoloženje in dejanje.

Narodni socialisti kot zagovorniki razvojnega socializma ne stojimo na tem stališču. Naš program stremi za urejenimi razmerami, ki omogočajo delo na socialnem, gospodarskem in kulturnem polju. Naš program gre za tem, da se proletariatu že sedaj pomaga, a ne šele po izvedeni diktaturi proletariata, ki jo — mimogrede povedano — odločno odklanjamo, ker je nasilna in ker po dobljenih izkušnjah ne daje nikakega jamstva za boljšo bodočnost. To zahtevajo tudi interesi naše z mukami in velikimi žrtvami zgrajene Jugoslavije.

Zato delo zastopnikov Narodno-socialistične stranke bodisi v parlamentu, bodisi v drugih javnih zastopih nima razdiralnega značaja, ako ravno se nahaja naša stranka v hudi borbi proti sedanjemu avtokratskemu režimu. To so njeni izvoljeni zastopniki o neštetihih prilikah dejansko dokazali. Ko je bila n. pr. na dnevnem redu narodne skupščine interpelacija tov. Deržića o železniškem prometu, je celo minister n. r. dr. Kukovec priznal, da je naše delo pozitivno in da je bil Deržićev referat naravnost mojstrski, kakor se jih redkokadač čuje v našem parlamentu. Kljub temu pa je moral dr. Kukovec iz solidarnosti glasovati z ostalimi strankami proti od tov. Deržića zahtevani parlamentarni anketi, katere naloga bi bila podvzeti vse potrebno, da se napravi red na naših železnicah. Kakega pomena bi bila taka odločitev, kaže sedanje stanje naših železnic, ki bodo v kratkem popolnoma odpovedale.

Veliko satisfakcijo pa je dal naši stranki kongres v Zagrebu, ki je potrdil, da smo tudi pri najvažnejšem vprašanju, ustavi, zavzeli pravilno stališče. Naša izjava ob priliki glasanja ustave je pravilno predvidevala razvoj dogodkov v naši državi. Zato pomeni ta izjava za našo stranko važen dokument, ki dokazuje, da je bilo naše ravnanje dobro premišljeno.

Kakšno stališče da bomo zavzeli napram novemu režimu, ki je na vidiku, o tem bi bilo preuranjeno že danes govoriti. Gotovo pa je, da **bomo podpirali vsak pokret, ki stremi za izvršitvijo sklepov zagrebškega kongresa**. Toliko časa je namreč vsako resno socialno delovanje v smislu našega programa otežkoče-

no, da ne rečem onemogočeno, dokler se ne reši srbo-hrvatski spor, kar pa je mogoče samo z revizijo ustave.

V Zagrebu smo videli, da v borbi nismo osamljeni in da je še mnogo jugoslovanskih opozicionalcev, ki stoje na strogo državnem stališču in z nami vred vodijo borbo proti sedanjemu ničvrednemu režimu.

Konrad Žnuderl:

Viničarsko vprašanje.

Svetovna vojna, ki je bila pravcato gorje za naše reveže, ki so umirali na raznih frontah njih rodbine pa doma, je sicer za nami, toda preobrat, od katerega smo pričakovali boljših, srečnejših časov, nam tega ni prinesel, pač pa nam je prinesel drugo mnogo hujšo vojsko, vojsko za vsakdemu kruh proti skrajno nečloveškemu izkoriščanju onih ljudi, ki so že med vojsko študirali verižniško univerzo kot vojni liferanti itd. Danes igrajo ti ljudje ulogo izvoznih čarjev ali kake druge vrste kapitalističnih špekulantov. Samoobsebi razumljivo pa je pri tem tudi, da se je ta kapitalistični boljševizem razširil že skoraj na ves razred posedujočih, bodisi v mestih ali na deželi.

Mislím, da sodim milo in pravilno, če rečem, da je doživel viničarski stan, ki pridela vsako leto milijardni kapital in ki je bil vedno čistan, višek najnesramnejšega izkoriščanja.

Vsi stanovi imajo nekako pravno zaščito, edino viničarski stan je nima, kajti stari viničarski red iz leta 1878 danes absolutno ne odgovarja več in se more z mirno vestjo trditi, da je ta zakon za viničarje pravcato nesreča, ki daje povod gospodarju do skrajnega preganjanja, o čemer bom govoril na drugem mestu.

Čuditi se je le, da se naše vlade, ki so se menjavale od prevrata do danes, pa bodisi klerikalne ali liberalne niso hotele potruditi za uvedbo novega in sedanjemu času primernega viničarskega reda, kar je pač vse graje vredno. Pričudo se je nekaj brezuspešnih anket in dalo nekaj votlih obljub, kakor da se hoče naravnost norce briti iz celega viničarskega stanu.

Tako konstatiramo še dandanes viničarske plače, kakor so bile pred svetovno vojno 60 v, 1 K, in predvojne deputate. Le redki so slučaji, ki dajejo viničarjem eksistenčno možnost, kajti v Slovenskih goricah so običajne plače (dnine) po štiri krone na dan, bodisi s hrano ali brez nje. Radi v nebo vpijoče krivice se je ustanovila v Mariboru strokovna organizacija viničarjev, ter pričela s prirejanjem strokovnih društvenih shodov, ter z računi

eksistenčnega minima dokazovala posestnikom vinogradov, da rabi viničar na osebo in leto okroglo 10.000 kron za nabavo najnujnejših življenjskih potrebščin, katere mu ne prirastejo na deputatnih njivah in travnikih. In ker zamore viničar v najugodnejšem času delati svojemu gospodarju le 200 dni letno, si zasluži le 800 kron, kje je potem diferenca 9.200 kron? Uverjen sem, da se zde te številke marsikomu previsoke, toda, kdor je tako neuk ali pa tako neveren, da tega ne veruje, naj se potruži v mojo pisarno in si naj ogleda proračun za viničarski eksistenčni minimum; imel bo priliko videti, da rabi v današnji draginji celo še več. Pri takih razmerah pač ni čuda, da se viničarji trumoma pritožujejo nad svojimi gospodarji in nad oblastmi, ki zavlačujejo viničarski red.

Jaz bi samo želel, da se postavi en ali drugi minister na stališče viničarja, ki ob treh zjutraj vstaja, da si nanosi do časa, ko mora k svojemu posestniku na delo, potrebne vode za živino in kuho, nato pa ves dan dela kakor živina za štiri krone. Prepričan sem, da bi tak minister zahteval še isti dan dopolne novi zakon in ne bi hotel čakati do noči.

Toda kaj je vzrok, da se vlada ne pobriga za ureditev tega vprašanja? Temu je krivo dejstvo, da hoče vlada ščititi tisto strujo, od katere je izvoljena; to pa tem bolj, ker se bližajo nove volitve. Pri tem pa ne pomisli, da se bodo znali viničarji v tem oziru primerno revanžirati, in to tem bolj, ko se spominja na to, da jih sedaj, ko imamo svojo narodno domovino, od katere smo pričakovali veliko več socijalne zaščite, mečejo oblastvenim potom iz stanovanja na cesto in da morajo bivati pod milim nebom kakor cigani, dočim imajo bivši rovarji — Nemci dotične viničarije prazne in zaklenjene.

Prepričan sem, da se bodo taki slučaji, ko dozore časi, pošteno množevali.

Politične vesti.

Politični položaj.

Ministrski predsednik Nikola Pašić se je vrnil s potovanja in prevzel vladne posle. Kakor se je prej prerokovalo, da bo izbruhnila s Pašićevim prihodom vladna kriza, se je to sedaj v resnici zgodilo. Ako rečemo v »resnici«, smo mogoče povedali vendar preveč. Kajti o kaki gotovosti in smotreni politiki, je pri nas težko govoriti. Vse je odvisno od osebnih koristi posameznih merodajnih gospodov. O resnični vladni

krizi moremo le toliko govoriti, da pišejo o njej vsi časopisi, vladni in protivladni. Politični položaj je postal res nevzdržljiv in bi taka vlada, kakor je naša, nikjer drugje ne bila mogoča.

Draginja in nezadovoljstvo rasteta od dne do dne in prišlo je celo tako daleč, da so začeli nastopati proti vladni časopisi sami. Ako pride, oziroma ako je že res prišlo do vladne krize, potem pač moramo reči, da je začela vlada razpadati vsled gnilebe, ki jo je v teku časa razjedla. Korupcija more vladati samo nekaj časa, potem se pa sama sesede. In v resnici v bolj žalosten položaj kakor je prišla sedanja, bi ne mogla priti nobena vlada. Ona enostavno ni zmožna ničesar drugega, kot korupcije. S tem je spravila samo sebe v položaj, ki je sličen položaju osla, ki je zašel na led. Naprej ne more, nazaj si ne upa, stoji in riga.

Dr. Sima Marković. Znani vodja jugoslovanskih komunistov je pobegnil svoj čas iz države, da se udeleži III. komunističnega kongresa v Moskvi. Tedaj se je govorilo, da to pravzaprav ni bil prvi beg, temveč da je imel dr. Sima Marković pošteno vladno dovoljenje iti preko meje. In sicer mu je to dovoljenje preskrbel gospod Pašić sam, ki je Markovićev kum. Skrb Pašića za svojo porodico je v resnici ginljiva, celo na izgubljenega sina Markovića ni pozabil. To zadevo so prinesli svoj čas vsi listi, ne da bi bila preklancana; bila je torej resnična. Pred par dnevi pa se je gospod Sima Marković vrnil v Jugoslavijo, tiho in neopaženo. Veselo vest o njegovi vrnitvi je naznaila državljonom šele policija, ki ga je o priliki nekega babjega pretepa »uhvatila«. To »uhvatenje« je gospoda Sima silno presenetilo, kajti po njegovi lastni izjavi, je imel našo policijo za popolnoma nesposobno, da bi ga našla. Prepeljali so ga v Beograd, kjer je bil že zaslišan. On trdi, da je popolnoma nedolžen in zahteva, da se ga takoj izpusti. Povedal je tudi, da je postal popolnoma drugega mnenja, da je celo pregovoril ruske komuniste, da so postali bolj zmerni in pametni. Ako pade sedanji režim in pride kaka pametna vlada, se misli zopet udeleževati politike, drugače pa, da se hoče posvetiti popolnoma matematičnim študijam. Matematikov v Jugoslaviji precej manjka, iz tega vidika bi bil njegov prihod dobrodošel.

Francoski zrakoplovi v naši državi. V Novem Sadu se nahajajo že nekaj dni francoski avijatiki, ki so morali radi slabega vremena prekiniti svojo pot iz Pariza v Angoro, glavno mesto sedanje turške vlade.

Francozi namreč sedaj podpirajo Turčijo. Ker pa smo mi nasprotniki Turčije, bi naša vlada morala nastopiti proti francoskim avijatikom, ki nesejo Turkom najbrže vojne vesti. Toda Francozi so pa tudi naši »prijatelji«, sicer pa sploh ljudje, pred katerim se naša beogradska porodica trese. In naj bi se vojskovali s Turčijo! Neverjetno, v kake nevarnosti lahko privede državo, tako neumna vladna politika, kakor jo uganjajo naši mogotci.

Iz Črne gore. Vesti, ki jih čitamo v črnogorskih listih, opozicijskih in vladnih, nam slikajo naravnost strahovite razmere, ki vladajo v Črni gori. Planine so polne roparjev, ki pobijajo vojake in državne uradnike. Tako so te dni v srezu Podgorica v vasi Tudenik prestregli poštni voz. Potnikom so ukazali, da naj zginejo. 10 vojakov in 2 žandarja, ki so voz spremljali, so ubili.

V vseh gorskih krajih je zmanjkalo hrane za ljudstvo, kakor za živino. Zadnji dež je uničil še one poljske pridelke, ki jim je prizanesla suša. Ljudstvo se boji zime. Že dalje kot mesec dni so prazni vsi magacini. In Črna gora bi potrebovala najmanj 2000 vagonov pšenice in koruze. Te dni bodo izkrcali v Baru 200 vagonov koruze, kmalu dospe še 200 vagonov. Toda kedaj bodo dobili Črnogorci ostalih 1600 vagonov?

Od blamaže do blamaže. V soboto so se vršile v Ženevi volitve v Društvo narodov. Naši časopisi so vedeli povedati, da bo izvoljen v to društvo tudi naš zunanji minister dr. Ninčić. Tako je bilo menda dogovorjeno in tudi sklenjeno. Toda izid volitev je pokazal, da ne uživamo pri drugih državah niti ugleda, niti zaupanja. Namesto da bi bil izvoljen član naše države, so zbrali Kitajca. Torej uživa Kitajska več zaupanja, kakor mi. V naši zunanji politiki doživljamo poraz za porazom. Bog daj, da bi zadnja blamaža odprla našim državljenikom oči, da bi izprevideli, da je treba kreniti na druga pota. Beogradske časopisje se bavi s tem dogodkom prav obširno.

Prekmursko vprašanje. Kakor znano, žele Madžari, da se potegne meja v Prekmurju na našo škodo. Zadeva je prišla pred Društvo narodov. Društvo narodov je predlagalo srednjo pot, da bi popustili nekaj mi, nekaj Madžari. V tem smislu so bili zaslišani naši in madžarski odposlanci. Ker pa ne eni ne drugi niso hoteli pristati na predlog Društva narodov, bo Društvo narodov najbrž odklonilo določitev meje ter bo vrnilo zadevo veleposlaniški konferenci.

Ženske solze.

(Z znanstvenega stališča.)

Zakaj jočejo ženske češče kot moški? Tako se je vprašal sigurno že marsikdo, ki je opazoval, da ima lepi spol solze tako »pri kraju«. Toda moderna znanost odgovarja tudi na to vprašanje povsem točno. Angliški zdravnik Sir Charles Sherrington tolmači ta pojav po okolnosti, da duševne razburjenosti na človeško telo bolj vplivajo kot naporno delo. Pogosto so naši živci bolj občutljivi in to proti naši volji. Da bi srce hitreje ali počasneje bilo, ne moremo sami odločevati, vendar se to zgodi kar samo od sebe, če smo razburjeni. Na lahko razburljive ljudi vplivajo torej zunanji pojavi, katerim se pokori njihov organizem, ne da bi mogli sami kaj zato. Posledica prenapora, ki ga povzroča notranji nemir, je prei ali slej izčrpanje moči. Pri tem nastanejo duševne depresije. Kakor hitro so pa živci v tem stanju, do joga ni več daleč. Solze predstavljajo v takim položaju voljo nekaj storiti, čeprav nima prave sposobnosti, da bi se to res izvršilo.

Ženske so vsled svojega večjega čustvenega življenja bolj dovzetne za taka duševna razpoloženja kot moški; one imajo manj telesne od-

porne sile, zato se tudi preje utrudijo in vsled tega jih preje oblijo solze. Tako si je treba razlagati žensko jokavost in dozdevno se sedaj češče jočejo kot nekaj. Razburljivost in potrlost se po zdravniških poročilih množita pri ženskah tako zelo, da nehote spominja ta pojav na napor, ki ga povzroča danes pri ženah boj za obstanek. Naglica moderne življenja je za žensko prevelika in čim bolj se osamosvaja, tem lažje jo premagajo razna razburjenja. Izmučeni živci povzročajo pri njih jok. Razum tega zamore ženska mnogo manj pravilno presoditi svoje moči; ona ne ve, kedaj mora prenehati z delom, kedaj z zabavo. Muči se, dokler le gre, pa tudi pleše, dokler sliši godbo. Če bi se ženske bolj opazovale ter prav ocenjevale svoje delovne sile ter se naučile določati, v koliko jih smejo napeti, bi to sigurno izdatno zmanjšalo množino ženskih solza.

Kako dolgo morajo spati otroci.

O tem, če so se otroci naspali ali ne, so že pedagogi raznih dežel delali poskuse. V šoli je dejal n. pr. učitelj v začetku prve ure otrokom: »Kdor je truden, naj se vleže na klop in zaspi.« Komaj v petih minutah je

trdno zaspalo 90 odstotkov otrok. Ti pojavi so prav pogosti na deželi, zlasti poleti, ko radi poljskih del odrasli zgodaj vstajajo in tudi otroke prej zbude, kot jim je koristno. Toda tudi po mestih se v tem oziru mnogo greši in kakor so dokazali najnovejši poskusi, je to glavni vzrok otroške nervoznosti. Povsem nepravilne so tudi trditve, da zadostuje odraščanju, ki se temu privadijo, le šest ur spanja. Sčasoma se kaj takega vedno maščuje. Jalov izgovor je, če se kdo sklicuje na gotove umetnike, ki si pomagajo s tobakom in kavo, da nadomestijo spanje. Znano je na pr., da je Balzac večerjal okoli sedmih zvečer in potem takoj legel spat. O polnoči je vstajal in delal brez prestanka do opoldne. Popoldan je porabljal za obiske ali pa je popravljal odtise. Balzac je s tem opravil gigantsko delo, ki mu ga je sicer dopustila njegova korenjaška konstitucija, vendar je moral leči že v petdesetem letu v grob.

Pariški učenjak Malcolm Gross je pred kratkim predložil svoja proučevanja na tem polju medicinski akademiji. On vidi v nezadostnem otroškem spanju socijalno nevarnost; kajti pomanjkanje spanja vpliva na celokupni človeški organizem. Učenjak je zadevo podrobneje proučeval po pariških šolah in ugotovil,

da prihaja večina otrok zaspana v šolo ter izgleda slabotna in izmučena. Do šestega leta mora otrok na vsak način spati 14 ur, do 15. leta najmanj 11 ur in do 19. leta najmanj 9 ur.

Torej, stariši, zapomnite si to!

Zanimivosti.

94-letni svetovni popotnik.

V southamptonso bolnico je prišel te dni čuden popotnik. Piše se Mark All. Pred 21 leti je stavil, da preide 600.000 km peš. Čeprav je bil takrat že 73 let star, se je vendar podal takoj na pot, da si zasluži s svojim izprehodom okoli sveta 3000 funtov šterlingov. Od tlej potuje neprenehoma in je, kakor pripoveduje sam, strgal že 140 parov čevljev. Pravi, da ga veseli, da se je spustil v stavo, vsled katere je tako prijetno preživel 21 let, toda še enkrat ne bi več podvzel kaj takega.

Medeno drevo.

V angleškem mestu Worthing se je pred kratkim brez kakega zunanjega povoda nenadoma podrl star jesen. Izkazalo se je, da je bilo drevo popolnoma votlo in polno medu. Milijoni čebelic so celo drevo navrtali kot ogromen sat, tako da se je končno sesedlo.

Bogoslovci stavkajo. Na pravoslavnem bogoslovju v Prizrenu so stopili bogoslovci radi slabega materijalnega stanja in ničvredne hrane v stavko. Radi tega je bil najstarejši razred izključen iz vseh bogoslovij v državi. Bogoslovci so prišli v Beograd, kjer so cel mesec čakali na ministra vere. Stanovali so v nekdanji kapeli na starem pokopališču. V četrtek jih je minister sprejel ter jim obljubil, da bodo zopet sprejeti ter da se jim bo stanje zboljšalo. Tako se godi v l. 1922 v moderni državi.

Svetovni pregled.

Vprašanje Vzhodne Galicije.

Vprašanje Vzhodne Galicije sili vedno bolj v ospredje in ni dvoma, da bo postalo v kratkem važno mednarodno vprašanje. Med preobratom l. 1918 je postala Vzhodna Galicija samostojna država. Spomladi l. 1919 pa so jo zasedli Poljaki s pomočjo poljske armade generala Haller-ja, ki je prišla iz Francoskega. Od tega časa je ostala Vzhodna Galicija pod poljsko oblastjo. Poljaki so ravnali z njo kakor z lastno deželo. Naseljevali so tam svoje ljudi in izkoriščali bogate naftne vrelce. Med tem časom pa je dovolil najvišji svet v Vzhodni Galiciji, dne 25. januarja 1919 pravico samoodločbe in po členu 91 St. germainске mirovne pogodbe je prevzel Najvišji svet vso oblast nad Vzhodno Galicijo. Tako se vprašanje Vzhodne Galicije do danes v resnici ni rešeno. To je pa odvisno izključno od tamošnjega ljudstva samega. Poljska skuša na vse mogoče načine, pridružiti to deželo svoji državi. Jeseni se bodo vršile volitve v poljski senat in sejm (parlament). Poljska pa je razpisala te volitve tudi v Vzhodni Galiciji, kakor da bi pripadala njej. Ako bi se volilo tudi v vzhodni Galiciji poslance v poljski parlament, bi s tem priznala svojo pripadnost k poljski državi in Poljska bi mogla potem svetu reči: Vzhodno gališko vprašanje je rešeno, ljudstvo je odločilo, da se pridruži Poljski, ker je volilo svoje poslance v poljski parlament. Proti tem nakanam poljske vlade sta že protestirali Anglija in Francija. Tako je angleški poslanik v Varšavi opozoril poljsko vlado, da nima pravice razpisovati volitev v Vzhodni Galiciji. Prebivalstvo samo, ki sestoji po ogromni večini iz Ukrajincev noče o kaki spojitvi Vzhodne Galicije s Poljsko ničesar slišati. To je dokazalo že spomladi letošnjega leta, ko se ni hotelo udeležiti ljudskega štetja izvedenega po poljski državi.

Velike ovire dela Poljski tudi sovjetska ukrajinska vlada, ki pod nobenim pogojem noče dovoliti, da bi pripadla Vzhodna Galicija Poljski.

Ker se bodo vršile volitve v poljski parlament v nekaj tednih, bo vprašanje Vzhodne Galicije mogoče kmalu rešeno.

Avstrija.

Avstrijsko vprašanje pred končno rešitvijo. Zadnji poskus. Avstrija pod kontrolo.

Po preobratu se avstrijski državniiki dolgo niso mogli vživeti v novo situacijo. Do zadnjega so mislili, da bo stvar vendar še malo drugače izpadla, kakor se je pokazalo v resnici. Ko so stali pred gotovim dejstvom in videli, da Slovani, ki so do preobrata redili Avstrijo, več ni in da bodo morali delati, če bodo hoteli živeti, od sedaj naprej sami, so takoj zakričali, da Avstrija nikakor ne more živeti. In ta misel, vržena med avstrijsko ljudstvo, je padla na plodna tla, in od vseh strani, od vseh slojev, se je slišalo samo krilate besede: Avstrija ne more živeti. Namesto da bi delali in dvignili svoje gospodarstvo, so se vdali usodi in trudili na vse mogoče načine, da bi celemu svetu dokazali, da Avstrija res ne more živeti. Mislili so, da se jim bo s tem, da uničijo svoje gospodarstvo, po-

srečilo, da se bodo mogli združiti z Nemčijo, ali pa da se upostavi stara Avstrija v katerikoli novi obliki. Predvsem pa so se hoteli izogniti plačevanju vojne odškodnine. Toda posrečilo se jim ni ne eno ne drugo. Združitev z Nemčijo je ententa strogo prepovedala. Proti katerikoli obnovitvi stare Avstrije so energično nastopile z Italijo vred vse nasledstvene države. Kar se pa tiče vojne odškodnine, je ententa pobrala Avstriji vse, kar je imelo le količkanj vrednosti. In na vse zadnje je stala Avstrija vsa, kakor je že prej trdila, popolnoma uničena in tik pred prepadom. Njeni ministri so se vozili po svetu in prosili pomoči. Nazadnje jim je postalo res vroče, kajti ako pride do poloma in neizogibne revolucije, bodo v prvi vrsti trpeli imovitosti sloji. Delno pa se je prebudila tudi ostala Evropa in še o pravem času zapazila, kake zmešnjave bi nastale z avstrijskim polomom v Evropi. Z eno besedo, avstrijski polom je prišel Evropi prezgodaj; v svoji neizmerni medsebojni zavisti evropske države niso našle nobenega izhoda iz zmešnjave, ki bi nastala z avstrijskim razpadom. To je bil glavni vzrok, da se je navsezadnje le sklenilo Avstrijo za enkrat ohraniti pri življenju. Poseglo je vmes Društvo narodov in doseglo, da se da posojilo 520 milijonov zlatih kron pod pogojem,

da Avstriji svojo državo ozdravijo tekom dveh let.

Za posojilo bodo garantirale Anglija, Francija, Italija, Čehoslovaška in najbrže Švica, vsaka z 20 %. Avstrija mora v teku dveh let spraviti svoje gospodarstvo v red, državni proračun mora dobiti po dveh letih ravnotežje, to se pravi: izdatki države ne smejo biti večji od njenih dohodkov. Avstrijski vladi bo stala ob strani kontrolna komisija, ki bo sestavljena iz odposlancev onih držav, ki garantirajo za posojilo. Red pa mora napraviti Avstrija sama. Njeno zakonodajstvo mora biti v popolnem skladu z ozdravljenjem gospodarskih razmer. V slučaju, da bi Avstrija in njeno prebivalstvo dokazalo v teku teh dveh let, da hočeta res delati, bi se dovolilo, če bi bilo to sploh potrebno, še nadaljnje posojilo. Ako bi pa Avstrija v teh dveh letih pokazala, da ne zna, ali pa tudi da noče gospodariti, potem se jo prepusti usodi. In za ta slučaj, je rekel dr. Beneš dopisniku dunajskega časopisa »Börse«, je že vse pripravljeno. Naj nastopi potem v Avstriji kar hoče, Evropa bo znala napraviti končni red. To se pravi, Avstrijo bodo v tem slučaju enostavno razdelili.

Za dveletno rešitev Avstrije je sedaj vse pripravljeno, le Avstrija še ni dala svojega privoljenja, da se pusti nadzirati. Da bo v to privolila ni dvoma.

Tako bo to pereče vprašanje izginilo za enkrat iz dnevnega reda. Dvomimo pa, da si bo Avstrija znala ali hotela pomagati. Ona stavlja svoje karte, kakor Nemčija, na povsem druge račune. Obe sta prepričani, da bodo nastale v kratkem v Evropi velike zmešnjave in pri tej priliki si mislijo Nemci izdatno okoristiti. Ni izključeno, da se bo Evropa vendar le spametovala in da se bodo Nemci pošteno vrezali.

Rusija.

Nova ruska gospodarska oblika. — Popoln polom komunizma.

V časopisu »Der Wiederaufbau« (Obnova), ki izhaja v Berlinu, je napisal ruski sovjetski komisar Krasin članek, v katerem opisuje novo gospodarsko politiko ruske sovjetske vlade. Krasinove izjave so silno zanimive, ker se je zgodilo prvič, da pripozna član sovjetske vlade, da se s komunizmom ne da nič doseči. O obstoječem ruskem gospodarskem redu piše Krasin dobesedno: »V kmetijstvu je princip svobodnega gospodarstva popolnoma vpeljan. (To se pravi, da je zemlja osebna last kmetov in da delajo ti s svojo

zemljo kar hočejo, kakor pri nas. Op. uredn.) Ravno tako se je vpejalo pri mali obrti, kakor pri notranji trgovini prosto gospodarstvo. (Trgovci in obrtniki so samostojni in trgujejo in obrtujejo tako, kakor je to njihovim osebnim koristim najbolj prikladno. Kakor pri nas. Op. uredništva.) To novo gospodarstvo, ki je sledilo komunizmu, katerega ni bilo mogoče izvesti, se označuje kot državni kapitalizem. V zunanji trgovini se mora držati sovjetska vlada tudi v novi gospodarski obliki državnega monopola. To je namreč predpogoj za gospodarsko samostojnost Rusije. Tako pravi Krasin dobesedno. Dalje pa pravi, da bo izginil tudi državni monopol v zunanji trgovini v približno petih letih. S to Krasinovo izjavo se bavijo vsi merodajni socijalistični listi in soglasno konstatirajo, da je doživel komunizem na Ruskem naravnost strašanski polom. **Kajti ruski komunisti sami so se morali odvrniti od komunizma.**

Danes bi lahko očitali komunizem njihovo zaslepljenost. Očitali bi jim lahko vso nesrečo, ki so jo prinesli predvsem ruskemu narodu, toda nočemo se spominjati žalostne preteklosti. Grešniki so sami spoznali, da so grešili in to je zanje največja pokora. Mi pa smo dobili ob enem velikansko zadoščenje tudi s tem, da danes ruski komunisti, in njim prednjači, v tem oziru Ljening sam, odkrito priznavajo, da je edina prava pot tista, ki jo hodijo socijalisti. Ne bo več dolgo časa in streznili se bodo tudi naši komunisti. Potem pa bo mogoče doseči za naše delovno ljudstvo vse kaj drugega, kakor je bilo to dosedaj mogoče.

Ruski monarhisti, ki živijo v vseh državah Evrope »delajo« ne-prenemoma za »ruski narod«. Toda kako? Do sedaj se tepejo že dve leti za to, kdo bo prihodnji ruski car. V tem trenutku imajo kar štiri kandidate za carski prestol. To so veliki knezi Nikolaj Nikolajevič, Ciril Dimitrij in Nikola. Za ruski narod jim je deveta briga, gre jim le za lastna korita. Taki so buržuji vseh narodov.

Čehoslovaška.

Gospodarske razmere. — Znižanje plač državnim nameščencem.

Poročali smo obširno o padanju cen na Čehoslovaškem. S tem da se je valuta visoko dvignila so se tam vse razmere popolnoma izpremenile. Prva posledica dviga valute je bila, da je nastal gospodarski zastoj. To je bilo neizogibno in se bo ponovilo v vseh onih državah, ki imajo danes slabo valuto, v trenutku, ko se bo začela njihova valuta trajno dvigati. Gospodarski zastoj izvira iz tega, ker praktično gospodarsko življenje ne more slediti tako hitro, kakor se menjava vrednost denarja na borzah. Tako je gospodarska kriza neizogibna do tega časa, da se gospodarstvo ne prilagodi premenjeni kupni moči denarja. To se zgodi s padanjem cen. Samoobsebi umevno, da pri padanju cen ne ostane in da se vrši proces dalje in pride tudi do padanja dohodkov nastavljenec. V čehoslovaški industriji se bije že dolgo časa boj med delojemalci in delodajalci zaradi znižanja mezd. Delavci so se kajpada dolgo branili, naposled so pa le morali pristati na znižanje plač. Vedno zniževanje mezd je sedaj v stalnem toku. Vlada pa je že tudi naznanila, da se bodo dohodki državnih nastavljenec s 1. januarjem 1923 znatno znižali. Država utemeljuje to tako-le: Ker sta se kupna moč in vrednost valute znatno dvignili mora država temu primerno znižati svoje dohodke (dayke, pošne in železniške tarife itd.) Znižanim dohodkom morajo slediti seveda tudi znižani izdatki. Ker so pa padle cene življenjskim potrebščinam, državni nameščenci z znižanimi plačami ne bodo prikrajšani. Mogli si bodo radi padca cen z manjšimi svotami kupiti ravno to, za kar so potrebovali pred padcem cen višje plače.

Državni nameščenci so se postavili znižanju dohodkov močno po robu. Zahtevajo namreč, da naj ostanejo stare plače še do konca leta 1923 in utemeljujejo njihovo zahtevo s tem, da so bile njihove dosedanje plače za razmere pred padcem cen premajhne in da so trpeli s tem veliko škodo. Ta škoda se jim popravi sedaj s tem, da se jim puste dosedanje plače vsaj do 31. septembra 1923. Vlada na te zahteve še ni odgovorila.

Francija.

Stavka osebja trgovske mornarice.

Ker se je uvedel pri trg. mornarici 12urni delavnik je izbruhnila stavka. Vlada je odklonila vsako posredovanje. V nekaterih lukah postaja položaj naravnost kritičen. V Marseillu stoji 97 ladij. V Bordeauxu in Le Havru so sklenili mornarji generalno stavko.

Mir ali vojna?

Vse časopisje je polno poročil o dogodkih, ki zadnje tedne vznemirjajo svet. Vest sledi vesti in le s težavo si more napraviti človek malo pregledno sliko. **Bo li prišlo do vojne? Bo li mogoče ohraniti mir?**

Da sovražnosti do danes niso izbruhnile, je dobro znamenje in bi človek sodil, da je nevarnost odstranjena. Spominjamo se l. 1914, ko je izbruhnila svetovna vojna. Spominjamo se, da so si tedaj sledili dogodki hitro. Tekom enega tedna je bila Evropa v požaru. Nasproti pa imam mnogo dokazov, da, ako vojna ni nenadoma izbruhnila in je prišlo do pogajanj, so bila pogajanja navadno tako srečna, da so preprečila vojno.

Tudi sedaj se bodo vršila pogajanja.

Turki kakor evropske velesile so se izrekle za pogajanja. **In glavno težišče vseh dogodkov leži pravzaprav v pogajanju za pogajanja.**

Umevno je, da morata biti obe stranki na jasnem o čem se bo pravzaprav pogajalo. To je sedaj glavno vprašanje. Vsporedno s pogajanjem za pogajanja, pa se vrše priprave za vojno, kajti tudi to je umevno, da čimprej je pripravljena ena država na to, da more, če je potreba, takoj udariti, temveč zaleže njena beseda pri končnih pogajanjih.

Glavne težave so radi Rusije.

Rusijo časopisne vesti prav malo omenjajo, vendar pa igra Rusija veliko večjo vlogo, kakor Turčija, ki jo imajo vedno na jeziku.

Angležem se ne gre toliko za Turčijo, kakor za Rusijo.

Angleži sicer vedno omenjajo Turčijo, mislijo pa na Rusijo. Anglija hoče zadeti v prvi vrsti Rusijo. Zaprati ji hoče vsak dohod na odprto morje in jo tako držati za vrat. Radi tega se Anglija tako krčevito brani turški zahtevi, da bi bila Rusija na pogajanjih zastopana. In radi tega se zadeva tako vleče, in svet neprenemoma vznemirja.

Turki blizu Carigrada.

Turške čete so prispele v bližino Carigrada in so oddaljene samo še 50 km.

Anglija mobilizira dalje,

pošilja vojake in vojne ladje na Galipoli.

Ameriške vojne ladje

so prispele v Carigrad. — Prišlo je 6 vojnih ladij in 12 rušilcev. To kaže, da se misli Amerika udeležiti pogajanj in sicer ji gre zato, da ostanejo Dardanele proste. Kaj je pripravilo Ameriko do tega, da se hoče zopet udeležiti reševanja evropskih vprašanj, ni težko uganiti. Amerika se boji, da bi Anglija ne zasedla Dardanel in dobila preveč v roke Rusijo in njene petrolejske vrelce.

V Grčiji

vladajo homatije dalje. — Kralj je zapustil deželo in pojde baje v Ameriko, kamor je poslal že 5 milijonov zlatega denarja. Ministre so zaprli. Vlado je prevzel revolucionarni odbor.

Kralj Konstantin.

Grški kralj Konstantin I., ki se je moral odpovedati prestolu, je sedaj 45 let star. Rojen je bil v juliju leta 1868 v Atenah, kot sin kralja Jurja, ki je bil leta 1913 v Solunu umorjen. V grško-turški vojni leta 1897, ki je bila za Grke tako nesrečna, in v balkanski vojni 1912/1913, ki je prinesla Grkom več kot vsem drugim balkanskim narodom, je bil Konstantin vrhovni poveljnik grške armade. Svetovna vojna ga je spravila v težak položaj. Kot potomec nemške vladarske hiše Schleswig-Holstein - Sonderburg - Glücksburg in ker je bila njegova žena sestra nemškega cesarja Viljema II., se ni hotel bojevati proti Nemčiji. Vlada kateri je predsedoval tedaj Venizelos, pa je na vsak način hotela, da stopi Grčija v vojno, in sicer na strani entente. Med kraljem Konstantinom in Venizelosom se je vnel hud boj, ki je končal s kraljevo zmago. Venizelos je moral odstopiti od vlade. To je bilo leta 1915. L. 1917 pa je moral Konstantin zapustiti deželo in prepustiti prestol svojemu drugemu sinu Aleksandru. Aleksander je umrl že leta 1920, kakor pravijo radi tega, ker ga je vgriznila opica. Po smrti kralja Aleksandra se je vrnil Konstantin, ki je med tem živel v Švici, zopet v Grčijo, kjer je zasedel po 26 mesečnem presledku zopet prestol. Pri otvoritveni seji novega parlamenta, katere se je udeležil kralj Konstantin, so mu klicali z velikim navdušenjem, »Živijo cesar Konstantin«. Ljudstvo je bilo namreč prepričano, da bo zasedel kralj Konstantin Carigrad in da bo tam kronan s staro bizantinsko cesarsko krono. Neki menih, ki je slovel radi svoje svetosti, je namreč prerokoval, da bo peljal Konstantin svojo armado v Carigrad. Izgledalo je, da se bo to prerokovanje uresničilo, kajti v začetku je bila grška armada zmagovita. Potem pa je prišel usodepolni preobrat. In že v januarju 1922 se je govorilo, da je takratni grški ministrski predsednik Gumaris zahteval, da mora kralj odstopiti. S pomočjo Anglije se je pa tedaj kralju posrečilo, da je še dalje ostal na prestolu.

Kralju Konstantinu I. bi moral slediti njegov sin Jurij, vojvoda spartanski. Jurij je 22 let star in ne- oženjen. Toda Francija bi nerada videla na grškem prestolu nečaka bivšega nemškega cesarja Viljema II. Vsekakor se bo delalo na vse kriplje, da postane Grčija republika, kateri bo predsedoval znani Venizelos.

Poročila z dežele.

Libeliče, 1. oktobra 1922. — Preteklo nedeljo, dne 1. okt. smo slovesno praznovali veliki zgodovinski dan, dan osvobojenja naših krasnih Libelič. Že na vse zgodaj so doneli topiči in v jutro so se že od daleč videle vihraječe narodne zastave na visokih mlajih ter na zvoniku. Dopoldne je bila slovesna maša, popoldne ob eni pa so se začeli zbirati libeliški farani k sprejemu gostov, ki so prihajali od blizu in daleč. Ob pol treh se je približal osvobojenemu kraju veličasten spreved tujih gostov s slovenskimi zastavami in godbo na čelu. Goste so domačini sprejeli z burnimi živjimi kliči ter spremljali pred Šlebnikovo hišo, kjer jih je pozdravil domači g. župnik. Za njim sta pozdravila goste in Libeličane gg. guštanjski župnik in učitelj K. Doberšek iz Prevalj, ki sta v krasnih besedah orisala borbo za osvobojenje in na kratko povdarjala naše narodno edinstvo. Za njima je pozdravil manifestante g. dr. K. Kovec kot narodni poslanec in minister, nakar se je vse občinstvo podalo v faro cerkev k slovesnim večernicam, na koncu katerih je zadonela zahvalna pesem iz grl nebrojne množice. Po končanem cerkvenem opravilu je zapel moški zbor himno Bože Pravde. — Ob polu peti uri se je vršila na Šlebnikovem dvorišču veselica predstava »Nemški ne znajo,« uvodom katere je govoril g. Konrad Žnuderl iz Maribora pozdravni govor vsem udeležencem. V njem je posebno pohvalil našega vrlga delavca pri koroškem plebiscitu in osvo-

bojenju Libelič, gospoda nadučitelja Mencina, ter na kratko začrtal pomen narodnega dela na mejah. Polagal je na srca starišev in mladine, naj bo pred vsem njihova skrb za to, da bomo kot kulturni Jugoslovanski narodnjaki stali trdno kakor skala na obmejnem braniku v ponos cele države. — Svoj govor je zaključil z besedami: Živelj Libeličani na osvobojenih tleh, živelj naša majka Jugoslavija in nje vladar naš osvoboditelj, na kar je iz vseh grl zazoril mogočni živijo! Po končani predstavi se je podal spreved na mejo, da tamkaj pozdravi tudi ostale Slovence, ki so ostali onkraj meje, ter jim tako pokaže, da sočustvuje z njimi in jim zagotovi v njihovem stremljenju svojo podporo. — Odrešeni domačini.

Od Drave. — Alkohol, naša inteligenca, naša mladina. Vojna in njene posledice so postavile uživanje alkohola na najširšo bazo: Trezni ljudje so na tišem gojili nado, da se ta kuga, ki tako strašno razsaja med našim narodom, zatire, kakor hitro zavladajo bolj urejene razmere. Daleko so se zmotili! Vlada sama je spoznala, da se razmere v družbi ne izboljšujejo; začela je svariti potom predpisov, ukazov, svaril in kakor se še vsa ta vladna sredstva imenujejo. Uradni predstojniki so krepkeje nategnili vajeti, saj se je povsod razpasla mlačnost do dela, da ne rečemo hujšega, ter malovernost in slične lastnosti. Kajti to so bile naravne posledice ponočevanja in popivanja. Po šolah se je propovedovala »Sveta vojska«, celi dnevi so bili posvečeni predavanjem proti uživanju alkohola ter poučevanju o njegovih posledicah. Vse skupaj pa ni zaleglo nič. Tisti, ki so podrejene svarili, jim ukazovali vzdrževati se popivanja in ponočevanja, se sami niso ravnali po svojih fermanih, ukazih, podrejenim pa je prešlo vse že tako v kri in meso, da posedanja po krčmah več pustiti ne morejo.

Žalostno je, da je slovenska inteligenca po večini okužena po tej strašni bolezni. Bilo je in bo vedno res, da manj inteligentni sloji posnemajo v vsem bolj inteligentne. Masa naroda vidi, da se »zgoraj« pije in pije in živi ter posnema vse; kajti vsakdo se raje ravna po vzgledih, nego po besedah. V časopisju, v resnih družbah, javno in zasebno se toži, da je narodova morala padla. Padla pa je, ker je naša inteligenca z malimi častnimi izjemami — gnila.

S to generacijo torej ne smemo računati, kadar mislimo na izboljšanje razmer slovenskega naroda. Naš up pa je naša mladina. Dobri vzgledi vlečejo, pravi pregovor. A mladina jih nima. Študije zaostajajo; kavarni, gostilni in slična zabavališča mladini torišče. Kam naj to dovede? Danes, ko mora vsak stremeti po tem, da pride čim prej do svojega kruha, pa naša mladina nima tiste resnosti, ki bi jo morala imeti. Ne razume, noče razumeti časa, živi še vedno v nemoralnih in neestetskih vojnih navadah. Naša starejša generacija pa, mesto da bi svarila našo mladino in jo spravljala na prava pota, jo pa kvari s slabimi vzgledi in nasveti. Dobrotnik in mecen naše mladine ni tisti, ki plačuje tisočkronske račune za zaužitje alkohol v prečutih nočeh, tudi ne tisti, ki trdi, da je visokošolsko življenje lepo, ter da naj se ga uživa, čim najdalje se more, tudi ne tisti, ki cele noči popiva z mladino.

Maribor. — Prokleti boljševiki. — Tako titulirajo razni gospodarji viničarje in njihovo stanovsko organizacijo. Toda običajna navada je, da ljudje sodijo iz svojega stališča in po svoji navadi. Vzrok teh psovka pa leži v tem, da se dandanes vsakogar imenuje boljševika, kakor hitro se zgane proti ne-nasitnemu velekapitalu ali kakemu koli zlorabljanju delavstva. Ni torej čuda, če so se poslužili tega sredstva celo naši nekdanji najpoštenjši kmetje, ki jih je svetovna vojna vsaj toliko osrečila, da so se rešili vseh dolgov in si nadevali precej tisočakov za zglavnik ali pa tudi v banke.

Dobro se spominjam iz svojih mladeniških let, da ni bilo skoraj v nobeni župniji pet posestnikov brez dolga. Da-

nes je obratno, namreč, da ni v nobeni fari 5 starejših posestnikov, ki bi bili kaj dolžni na posestvu. Čuditi se torej ni, ako vidimo, kako hite danes kmetje za kapitalom, kakor da bi hoteli prekositi one, ki so posedovali že pred vojno milijone. Tega pa ne pomislijo, da ako hoče kdo več imeti, mora to drugemu odvzeti, ali enostavno povedano okoristiti se na škodo drugega. Seveda to ni boljševiško, pač pa je »boljševiško«, ako zahteva viničar dovoljno hrano in toliko plače, da obleče sebe in svoje — kaj ne, gospoda moja?! Tako sodi 98 odstotkov vinogradniških posestnikov; potem pa naj je iz katerekoli kategorije. — Vendar pa to nič ne stori, kajti prepričani smo, da je med nami mnogo boljševikov, toda vsi so že skoraj milijonarji, ki ubijajo ubogi jugoslovanski proletarijat. — Sedaj imate pa vi besedo! Vaš K. Žnuderl.

Zopet nov socijalen škandal. — Dne 27. septembra je bil na zahtevo gosp. Walterja Halbärtha sodnijskim potom deložiran njegov majer Anton Vogrin in to vsled tega, ker omenjeni ni hotel podpisati pogodbe, ki mu jo je gospod W. H. hotel vsiliti in na podlagi katere bi Vogrinu nikakor ne bilo mogoče izhajati; kajti že itak mala plača 1000 K na mesec za dve osebi kaže, da se s tem danes nihče ne more preživeti in vrhu tega pa bi majer niti ne smel prodati deputatnega mleka, ki ga je imel dobiti od gospodarja po 2 litra na dan in ki ga pa tudi ni redno dobival. Prepovedal mu je tudi prodajati jajca njegovih lastnih (viničarjevih) kokoši itd. Več o tem bomo govorili o priliki, vendar pa čutimo dolžnost povedati vsej javnosti, kako se je postopalo pri deložiranju, pri katerem so bili navzoči sodnijski izvrševalni organ, g. župan, g. milijonar Halbärth, dva orožnika in nekaj delavcev, ki so morali na posestnikovo zahtevo metati pohištvo iz stanovanja. Blago, ki ga je imel g. Vogrin na podstrešju, so kljub orožniškim opominom metali kar skozi svili, tako da so se orožniki zgražali in odšli. In ko je Vogrinova žena prosila sodnega izvrševalca, naj ne pusti tako delati z blagom, ji je baje ta odgovoril, kaj pa če bi pogoreli? — Po izpovedbi prizadetega mu je bilo pri tej priliki ukradeno razno blago, med tem tudi srebrna ura, mnogo se mu je polomilo in razbilo, tako da je škoda jako občutna pri današnji draginji. — Dragi ljudje! Tako se ravna z viničarskim stanom v naši državi. Nikdar se ni slišalo poprej, da bi se kakega viničarja kedaj sodnijskim potom vrglo na cesto, kakor dandanes, in tem bolj obžalovanja vredno je še to, da se upajo takih intrig posluževati naši največji narodni sovražniki — Nemci. — Nihče pa naj ne meče krivde na sodnijsko oblast, ki je primorana postopati po starem viničarskem zakonu, ki so ga postavili naši nasprotniki Nemci leta 1878. — Z ozirom na to pozivamo ministra za socialno politiko, da se resno pobriga za uvedbo novega viničarskega reda, v katerem naj se take nesramnosti onemogočijo, ker je to njegova sveta naloga. — Za načelstvo SOV — K. Žnuderl, t. č. predsednik.

Naši viničarji in agrarna reforma. — Na več shodih se mi je pripetilo, da so me viničarji vprašali, kaj je z agrarno reformo in če bi ne mogli dobiti njiv ali pa senožeti, da bi si s tem zboljšali svoj bedni položaj. — V tem oziru moram povedati le sledeče pojasnilo: Ob priliki, ko sem interveniral pri agrarni reformi radi nekemu viničarju grofa Schönborna v Slivnici odvzete senožeti in njive, sem prosil tudi pojasnila ali je sploh mogoče, da dobe viničarji v našem kak kos zemlje na onih posestvih, ki spadajo pod agrarno reformo v svojo razdelitve. Reklo se mi je, da viničarji pod nobenimi pogoji ne morejo dobiti ničesar, ker jim morajo gospodarji dati dovoljno eksistenčno možnost. To se pravi, gospodarji morajo plačati viničarja tako, da bo lahko živel in da bi bilo neopravičeno, da bi se jim dalo še posebna zemljišča od agrarne reforme. — Gospodje, ki drugega mnogo ne poznajo, razun prebirati paragrafe, so tudi v tem pokazali svojo protisocialno smer, kajti čudno je vendar to, zakaj bi ne smeli dobiti marljivi viničar tudi nekaj od agrarne reforme v našem, da bi si kaj prihranil in se

kedaj postavil na lastne noge kot posestnik! In še bolj se moram čuditi temu, da poznam osebe, ki so imele svoj čas nad 100 oralov posestva in danes posedajo milijone, ki so jih pri teh posestvih zaslužile, in vendar so dobile od agrarne reforme zaprošene zemljišča v najem. Tako bi po mojem mnenju bil vsak viničar bolj upravičen do tega. — Mnogo pa so zakrivilj tudi viničarji sami, kajti ko so bile volitve v krajevne agrarne odbore, se nihče ni zganil, temveč vsi so verjeli, kar se je pisalo v Slovenskem gospodarju in kar se je govorilo okrog, da iz tega nič ne bo. Tudi g. župani brez razlike bodisi klerikalni ali samostojni so vedoma ali tudi nevedoma mnogo zagrešili v tem pogledu. — Zato moram k sklepu tega omeniti, da je vsak up, ki ga imajo naši viničarji na stranke, ki se predvsem potegujejo za bogate in boljše situirane ljudi, ob enem pa obljublajo viničarjem in drugim delavcem boljših časov, popolnoma zastoj. — Zato naj se vsak viničar zaveda, da išče pomoči le pri narodno-socialistični stranki, ki v nobenih ozirih ne prodaja svojih idealov za kšeftarski minljivi velekapital in ki bo brezobzirno na desno in levo nastopala proti vsem, ki si gromadijo sredstva, da z njimi izrabljajo siromaka. Vsakdo naj se zaveda, da so že bili siromaki tlačeni od nekdanj, in to pa samo vsled tega, ker so jih tiščali posedujoči sloji gospodarsko in politično k tlom, vsled česar še do danes niso imeli pravih socialnih časov. Zato se tudi ne morejo boriti za Staro pravdo (ali stare pravice), nego boriti se morajo ramo ob ramo za Novo Pravdo, Nove pravice. — Žnuderl.

Žnuderl je proti veri. — Tako strašijo pristaši SLS in njim na čelu seveda mnogi duhovniki, da bi preprečili viničarsko organizacijo, ker se boje poraza pri volitvah. — Vendar pa, gospodje, ni take nevarnosti za vladna korita, osobito za »našo« vero ne, tem manj pa še za pravo vero v Boga. Zato si dovoljujem na tem mestu nasvetovati Vam, da se postavite med dvoje ogledal tako, da boste videli svoje politično ozadje. — Ker že torej hočete slišati nekaj o mojem brezverstvu in protiverstvu, sem se odločil za kratko pojasnitev, kdo in kako se dela proti veri, katera sloni na desetih božjih zapovedih in nauku Gospodovem. Kdor dela hote in iz dobičkaželjnosti proti temu nauku, ta je proti veri in brezverec (antikrist). Pri tem pa opozarjam vso javnost, da mi ne gre morda zato, da hočem škodovati poštenemu duhovniku, ki se zaveda svojega poklica, tudi sodbe ne izrekam nobene v tej stvari, h kateri ravnokar prehajam. — Živo so mi namreč še v spominu besede, ki sem jih bral v katoliških listih »Slovenec«, »Slov. gospodarju«, »Straži« in »Domoljubu« o propagandi za svetov. vojsko, češ, fantje in moške! le z veseljem na fronto, gre se za sv. vero, dom, cesarja, in če Vam je tudi tukaj umreti, vedite, da bodo Vaša imena z zlatimi črkami zapisana v knjigo zgodovine. O tem se je tudi pridigovalo na vseh prižnicah, ter se izrekalo, kako lahek odgovor bo dajal presvitli cesar F. J. pred večnim sodnikom kakor da bi bil že sv. Peter poslal tozadevni obračun. — Poglejmo si pa to bogokletje — in konstatirati moramo, da je SLS, ki je svojčas strogo nastopala proti pretepom in ubojstvu, pri cesarju Francu Jožefu našla ključ do dovoljenja milijonskih ubojev na bojiščih ter delala umazano propagando s svojo, od boga že davno proketo politiko za maščevanje proti Srbom, Rusom itd. — Toda ker jaz za svojo osebo poznam le eno peto božjo zapoved, ki pravi »ne ubijaj« in ker poznam le en nauk Kristusov ki pravi »nikomur ni dovoljeno maščevati se nad kom, ker si je to moj oče, ki je v nebesih, zase pridržal,« se mi zdi, da ste gospodje, ki me imate za brezverca, dolgo pred menoj že igrali antikriste, toda Bog Vam bo že odpustil, samo meni ne! — In še nekaj moram povdarjati, Kakor že omenjeno, se je šlo med vojno po vpitju SLS za sv. vero, dom in za cesarja. — Ko pa je nastopil prevrat, so pisali klerikalni listi cele slavo-speve, češ, Bog je pokončal habsburški rod in po vseh cerkvah so se pele zahvalne pesmi za srečno osvobojenje. — Ne vem, je li to cigansko ali zmedeno, če človek pravi: Avstrija je moja pra-

va domovina, ko pa pripihlja drug veter in se obrnejo zastave, je pa tudi Jugoslavija njegov pravi dom. Zares čudna komedija za politični kšeft. Seveda je vse to za sv. vero. Florjan Bevšek, viničar pri Admontskih menihih na Racerdvoru, je že dva meseca na cesti, ker ni mogel delati za 4 K dne, viničarja pa je prazna in zaklenjena. Zares čudna ljubezen do bližnjega — in še mnogo, mnogo sličnega. Toda sedaj, ko šele vidimo razliko med vašo in mojo vero, podam besedo vam, da malo detajlirate tudi moje grehe zoper sv. vero Kristusovo in se podpišete kakor jaz. — Vaš brezumni K. Žnuderl.

Strnišče pri Ptuj. — V četrtek zvečer, dne 28. sept. t. l. se je vršil v posebni sobi Breznikove gostilne povsem uspeli sestanek naših tovarišev. Tov. Rupnik nam je obrazložil program NSS. Sodrug Komavli mu je sicer hotel nekoliko ugovarjati, ni pa mogel najti zav. tovar. Rupniku za poduk in da se ni vstrasil truda priti v to zapuščeno tabornišče.

Dornova. — V petek zvečer, dne 29./9. ob 8. uri se je vršil v klub deževnem vremenu dobro obiskani sestanek v bivših Hercovih gostilniških prostorih. Z velikim zanimanjem smo sledili izvajanjem tov. Rupnika iz Ljubljane. Vseh želja je, da bi nas češče posetili in tako spravili mrtvilo iz vasi.

Ptuj. Minulo nedeljo, dne 1. oktobra t. l. se je vršil v dvorani »Društvenega doma« shod, ki je nad vse pričakovano dobro uspel. Shod je otvoril podžupan tov. Blažek. Primerno poročilo o »rožnatih« ptujskih razmerah je podal občinski svetovalec tovariš Mikuletič. Nadvse navdušeno pozdravljen naš marljiv narodni poslanec je imel potem temeljito dovršen govor. Tekom dve uri trajajočega govora, o notranji politiki z ozirom na zagrebški kongres, je vsem poslušalcem govoril prav iz srca tako, da so mu vsi burno pritrdjevali. Navzoči zastopnik JDS si ni drznil kaj oporekati. Prijubljeni narodni poslanec tov. Brandner je žel za svoja stvarna izvajanja srčno zahvalo vseh zborovalcev. Končno je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

1. Protestiramo proti navijanju cen od strani vlade, katera je zvišala trošarino, železniške tarife in poštne pristojbine celo za 100 odstotkov itd. in to ista vlada, ki je ob enem izdala pravilnik za pobijanje draginje. Zahtevamo, da vlada išče svoje dohodke tam, kjer ne bodo prizadeti najrevnejši sloji.

2. Zahtevamo, da se takoj izenačijo prejemki javnih nameščencev s prejemki vojaških uslužbencev;

3. Zahtevamo, da se zemlja veleposestev čimprej pravično razdeli med upravičence potom agrarne reforme;

4. Zahtevamo, da se takoj uredi pouk prostih predmetov na srednjih šolah in pouk na ekskurentnih ljudskih šolah, da se s tem omogoči izobrazbo otrok revnih slojev;

5. Smo proti vsakemu krvoprelitju. Protestiramo proti vsakemu vmešavanju v orientsko vprašanje v interesu tujih in domačih kapitalistov;

6. Se strinjamo z delovanjem naših poslancev proti sedanjemu vladnemu režimu in njima izrekamo popolno zupanje, zlasti zahvalo za možatj nastop v prid javnim nameščencem.

Ptuj, dne 1. oktobra 1922.

Lenarčič, s. r.

Kapitalistična hidra dviga glavo. — Pod tem naslovom je prinesla mariborska »Enakost« dne 8. septembra dopis, ki se ne vjema z načeli in programom internacijonale. Dopisnik pravi, da se odpušča iz Petovije domače delavce in prevzema delavce iz inozemstva (največ Dunajčane). To je samo ob sebi razumljivo, če so zaupniki večinoma nemško navdahnjeni, da se ne bodo oni zavzeli za našega domačega narodnega človeka. Tisti zaupnik, ki je pravi Slovenec, pa je bil tudi odpuščen. Nič se ni treba spodtikati nad tem, ker kakor jih učite, tako delajo. Tukaj se vidi zgrešenost zapeljevanja našega delavstva v internacijonalnem taboru. Kakor vedno trdimo, tako se tudi vedno dogaja. Tujec ni imel nikoli srca za našega človeka. Zatorej proč z njimi — kakor tudi proč od internacijonale, ki pravi, da ji je postranska stvar narodnost! Vsi v vrste narodno-socialistične stranke, ki zahteva, da imej pravico odločevati na svoji zemlji domač človek. — V istem dopisu očita socialdemokratski dopisnik, da prihajajo tujci domačinom kruh odjetat. Mi povemo dotičnemu dopisniku to, česar on kot internacijonalec ne ve, toda bi moral vedeti. To je, on bi moral molčati — ne kaj takega pisati. Ker tisti Nemci, ki delajo v Petoviji so tudi organizirani v eni in isti organizaciji pri socialdemokratih. Kako more on potemtakem pisati proti svojim organiziranim članom! Tukaj se tudi vidi, da v eni in isti organizaciji ne morejo biti člani raznih narodnosti, kakor to propagira internacijonala, zatorej bo vsak pošten in zaveden delavec zapustil internacijonalo in šel tja, kamor spada, v Narodno socialno zvezo.

Tedenske novice.

Dunajski kongres NSS. — Dne 14., 15. in 16. t. m. se vrši, kakor smo že poročali, na Dunaju velik kongres Češke Narodno-socialistične stranke, katerega se udeležijo tudi naši delegati. Kdor se želi pridružiti naši delegaciji, naj se zglaš takoj pisмено ali osebno v načelstvu NSS, Narodni dom v Ljubljani.

Shod se vrši v Šmarju pri Jelšah v nedeljo, dne 15. t. m. ob pol osmih jutraj v gostilni »Grad«. Poročala bosta tov. nar. posl. Brandner in tov. Dobovišek iz Celja.

Oklic na viničarje. — Načelstvo strokovne organizacije viničarjev vam sporoča, da je z ozirom na preveliko draginjo zaradi izdajanja lastnega časopisa prišlo do zaključka, da mi sami lista ne moremo izdajati, ker bi stal na mesec najmanj 24 kron. Zato smo se odločili, da se priključimo listu »Nova Pravda«, ter v istem redno objavljamo vsakdanje novice, ki se tičejo viničarskega vprašanja. »Nova Pravda« je glasilo Narodno socialne zveze ter stane na mesec 3 dinarje (ali 12 K). Sicer je ta list nekoliko dražji od drugih, to pa radi sledečih okolištin: Druge stranke imajo razna denarna podjetja, kranilnice, banke itd., katere dajejo podpore strankinim listom. Nadalje so te stranke, v katerih se zbirajo ljudje kapitalističnega kova. To se vidi zlasti pri inzeratih, ki jih imajo nekateri listi po cele strani, kar listu zelo veliko pomaga in tako so taki listi cenejši od Nove Pravde, okrog katere se zbirajo narodno čuteči in poštenu delavci, ki se bore za to, da pride kedaj celokupno delavstvo do boljših delavskih razmer ter se otrese suženjskih časov kapitalističnega in birokratičnega režima. Vsi ti delavci so pa reveži kot mi vsi ter ne morejo staviti iz svojega lista denarnih sredstev na razpolago. Viničarji, zavedajte se, da spadate v vrste delavstva, v razred neposedejočih ter da nimate v gospodarskem in političnem oziru z razredom posedujočih prav nič skupnega, kajti vaš interes je zaslužiti toliko, da pošteno izhajate, naši gospodarji pa imajo predvsem interes, da jim prav po ceni delamo in stradamo zato, da si sami prihranijo mnogo denarja. Poslali smo nekaterim viničarjem »Novo Pravdo« na ogled, ter priložili ček, Blagovolite si torej naročiti ta list ter doposlati 3 Din za mesec oktober, lahko pa tudi pošlje, kdor more, 9 Din, to je za čas do novega leta. Ako imate viničarji v svojem kraju kake posebne novice, blagovolite jih sporočiti na načelstvo viničarske organizacije v Mariboru, Grajski trg 1, da jih ta stilizira in pošlje uredništvu lista v Ljubljano. — Pri tem pa vas opozarjamo, da nam sporočate le to, kar je gola resnica, za katero si upate pred Bogom in pred ljudmi osebno odgovarjati, kajti naša organizacija se bori odkrito in ni ustvarjena za to, da bi se kogarkoli po krivem obiralo in mu s tem kradlo čast, pač pa če se je kdo omazal sam, da dela proti našim upravičenim zahtevam, tega bomo prijeli v javnosti, pa naj bo potem kdor hoče. — Za nač. Stokov. org. viničarjev: Konrad Žnuderl.

Dol z veleagrarno politiko! — Minister za socialno politiko dr. Žerjav je izdal pravilnik, v katerem pojasnjuje, kako je treba postopati pri izvajanju zakona o pobijanju draginje. Člen 9. tega pravilnika pravi, da je smatrati za kaznjivo dejanje, če kdo koga odvrča, naj ne prinese na trg živlenskih potrebščin. — Dasi nismo prijatelji dr. Žerjava, moramo vendar pri-

znati, da je hvalevredno njegovo prizadevanje, da bi ublažil draginjo. Zdi pa se nam, da pravilniki ne bodo dosti pomagali, ako se zlo ne bo lečilo pri korenini, ako se bo kaznovalo samo male tatove. Kaj pomagajo, ako se radi prestopkov kaznuje tuintam kakega reveža, če pa imajo veliki gospodje popolnoma svobodne roke. Borba se mora vršiti proti veleagrarcem, kar pa je čisto izključeno, če poleg ministra za soc. politiko sedi samostojni kmet Pucelj, ki vodi strogo veleagrarno politiko. Ali se bo upal dr. Žerjav uporabljati svoj pravilnik tudi proti ministru Pucelju? In sicer ono točko pravilnika, ki smo jo zgoraj citirali, po kateri je treba kaznovati vse one, ki druge odvrčajo, da bi prinesli živlenske potrebščine na trg. Mi na osnovi tega paragrafa obtožujemo ministra Pucelja, ki je na shodu v Sevnici kmete hujskal, da naj svoje pridolge nosijo na trg samo, ako je dana možnost, prodajati jih za drag denar. Ker pa bi minister Pucelj kljub neštetim pričam to kaznjivo dejanje lahko utajil, opozarjamo ministra Žerjava na neki govor ministra Pucelja v parlamentu, kar stoji črno na belem v stenografskem zapisniku narodne skupščine, česar minister Pucelj vendar ne bo mogel utajiti. Takrat je izjavil Pucelj z močnim poudarkom, da je on minister Samostojne kmetijske stranke, katere interes je, da se poljski produkti čim dražje prodajajo. — Z njegovimi besedami v skladu je naravno tudi vsa njegova politika, čeprav žnjo ne koristi večini slovenskih kmetov, ampak samo nekaterim veleagrarcem. Minister Žerjav lahko izda vsak dan nov pravilnik, dokler bo minister za kmetijstvo in vode Ivan Pucelj, toliko časa ni pričakovati cenjenih živlenskih potrebščin, kajti dr. Žerjav nima moči, da bi svojega tovariša posadil na zatožno klop. — Zato kljub neštetim pravilnikom, zakonom in ukazom ni videti nobenega uspeha na bojnem polju proti draginji, izvzemši ameriansko mast, ki je nekaj cenejša od naše. To pa je tudi dokaz, da so naši veleagrarci nepoboljšljivi in da raje puste narod umirati, nego bi se odrekli svojim ogromnim dobičkom. Na nekem shodu so kmetje vpili: »Doli Pucelj!« Mi pa pravimo: Doli z našo veleagrarno politiko, ki upropašča narod in državo!

Izjava. Gospodje samostojni kažejo zopet neko zanimanje za mojo skromno osebo, ter se tu in tam zaganejo vame v svojem Kmetijskem listu, kakor da bi jih srbe la ušesa. — Toda, gospodje, ki se borite za Staro pravdo, bodite dostojni! Ne spuščajte se v boj s človekom, ki se bori za novo pravdo in ki je staro že zavrgel, kajti zaenkrat nisem razpoložen, da bi Vam zagodel kako o vaši zgodovini, katero že kot borec izza vaših vrst dobro poznam. Zato bi vas prosil, da malo potrpite, da bo zato prihodnja daljša. — Vaš nepozabljivi K. Žnuderl, s. r.

Socialni demokrati za vero in narodnost. — Čuditi se moramo predrznosti in hinavščini naše rdeče internacijonale, ko se spomnim kako rafinirana sredstva porablja to ljudje za svojo politično propagando. Neverjetno, toda vendar res! Pretečeno nedeljo, ko sem šel pozdravljat naše odrešene Libeličane, opazim na kostanjevih drevesih v Dravogradu vse polno nalepljenih vabil na javen shod jugoslovanskih mednarodnih socialistov, na katerih je bilo med drugim natisnjeno: »nismo proti veri, vsak naj veruje kakor hoče; tudi nismo proti vaši narodnosti itd.« — Zares jako vabljivo, toda pogledimo si malo njihova dejanja. Stranka je ljudstvo, ki je v nji organizirano. In ako to ljudstvo greši proti načelom organizacije ter dela drugače, kakor kaže nje program, gre to na račun stranke. Tako sem nešteto krat že slišal v družbi pristašev te stranke govoriti: »Weg mit den Pfaffen — dort ist schon wieder ein schwarzer Hund« itd. Tudi njih časopisje je večkrat nesramno napadlo naše verske svetinje danes pa, ko so blizu volitve, so socialni demokrati najbolj verni. Tudi narodni so! Ko pa sem bil v mesecu decembru 1921 v Muti na shodu, pa so mi rekli: »Bei uns missens deutsch redn, mir sama deutsche Leit.« Tudi se spominjam, kako so ob priliki prebiscita na Koroškem pristaši rdeče internacijonale z vso silo delali na to, da izpade plebiscit v prid Nemcem. Vem tudi, kako so socialni demokrati pridno služili pri mariborskem Heimwerju in še mnogo takih narodnih zaslug socialne demokracije bi lahko naštel, pa me že prsti bole in tudi papirja je škoda, ker je tako drag. Vendar pa mislim, da sem dovolj povedal o njihovi veri in narodnosti, sodi pa naj javnost. — To sem

napisal resnici na ljubo, in pa zato, da bo širša javnost vedela, da letos ti ljudje že ne obljubljajo več republike, ker so gospodje Kristani tudi z drugimi resorti zadovoljni. Zato pa na predsedniško mesto Jugoslovanske republike več ne reflektirajo. Gospod Golouh in njegovi tovariši pa sploh odklanjajo vsak morebitni portfelj! — Konrad Žnuderl, narodni socialist.

Narodni socialisti na deželi. — Pod tem naslovom je prinesel »Slov. Gospodar« dopis iz Dobjega, v katerem napada tov. Doboviška radi shoda, ki se je vršil v nedeljo 24. septembra in v katerem zavija resnico. Ne bi se sicer spuščali v polemiko, ker je dopis naravnost smešen in zlobno zavil, vendar resnici na ljubo konstatiramo samo sledeče: Naš zaupnik je prišel v četrtek, dne 21. v Celje radi shoda in so se mu izročili plakati za istega, katere je on v petek izročil g. trgovcu Teržanu, da jih nabije. Ta pa tega ni storil, najbrže iz strahu pred vsegamogočnim g. župnikom. Ko je prišel naš govornik z vladnim zastopnikom v Dobje, je jutranja maša že minula in ker ni bil shod niti plakatiran, niti razglašen, ni seveda o njem nikdo nič vedel in ljudje niso mogli priti. Nato je naš zaupnik-domačin, sedanjí predsednik kraj. org. takoj na več mestih nabil plakate in po deseti maši pustil pred cerkvijo razglasiti shod, nakar se je ob udeležbi najmanj 100 ljudi vršil shod, ki je jako lepo in mirno potekel. Zakaj se pa g. dopisnik »Slov. Gospodarja« ni oglasil k besedi, zakaj se je skrival v trgovini? Po shodu je pristopilo 20 članov, katere je seveda popisal tov. Dobovišek kot tajnik okrožne organizacije, in se je vršil nato takoj ustanovni občni zbor kraj. org. ob navzočnosti vladnega zastopnika. Istotako je naročilo več pristašev »Novo Pravdo«. — Če je tov. Dobovišek slab govornik, tem bolje za Vas, ker Vam ne bo mogel veliko škodovati. Zakaj pa kar hitro v eni sapi vpijete, da od Vas nobeden ni odpadel? Absolutno pa je neokusno, da napadate posamezne osebe in jih žalite. Seveda lahko delate to samo radi tega, ker ščiti Vašega odgovornega urednika — imuniteta poslanca, in lahko delate kar hočete. Ako je to značajno, je druga stvar. Mi pa osebnih napadov ne vračamo, ampak se hočemo pošteno bojevati za ideje narodnega socializma. Kakor izvemo, se je g. župnik v nedeljo, dne 1. oktobra celo s prižnice zaletaval v naš shod, toda to nas ne ovira na naši poti, ki je poštena in odkrita! — Toliko v pojasnilo. Našim tovarišem pristašem v Dobju pa kličemo: »Brez strahu naprej po začrtani poti! Živela kraljeva organizacija Dobje, živela Narodno-socialistična stranka!«

Nova ureditev mezd stavbinskega delavstva v Sloveniji. V pisarni Zveze industrijev v Ljubljani so se dne 26. septembra vršila pogajanja radi nove določitve mezd stavbinskega delavstva vse Slovenije. Pogajanj so se udeležili: zastopniki odseka Zveze industrijev za gradbeno stroko, Osrednjega društva stavbinskega delavstva v Ljubljani, Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, Unije stavbinskih delavcev v Celju, Narodne socialne zveze, Jugoslovanske strokovne zveze in Stokovne zveze lesnega in stavbinskega delavstva v Ljubljani. Pogajanja so se uspešno zaključila z dogovorom, ki se je podpisal dne 28. septembra in s katerim so se zvišale mezde stavbinskega delavstva z veljavnostjo že za izplačilo dne 30. septembra tako: 1. za polirje za normalno delavno uro 28 do 35 K; 2. za predelavce 23 do 28 K; 3. za izučene profesoriste 21 do 25 K; 4. za kvalificirane težake 17 do 20 K; 5. za težake 13 do 17 K; za mladostne delavce 10 do 13 K; 7. za delavke 10 do 13 K; 8. za vajence 10 do 17 K; Razen tega se v razmerju tega povišanja mezd zvišajo mezde delavcem od 1. do 3. za delavno uro za 3 K, pod 4. za 2 oziroma 3 K, pod 5. do 7. za 2 K, pod 8. za 1 do 2 K. Za polirje in predelavce velja dogovorjena odpoved, za ostalo delavstvo pa ni odgovodnega roka.

Enotna fronta. Kdor je bral predzadnje »Delavske Novice« je opazil, kako strašno se poteguje »sodrug« Štefanovič za enotno fronto delavskih organizacij pri mezdni in splošnih delavskih zahtevah. NSZ je tudi podpirala to fronto in edini, ki so jo kršili so bili »Naprejevci«. Zato pa je bruhal Štefanovič v svojem glasilu peklo na te »sodruge«. Žal, da se Štefanovič trudi dokazati drugim veliki pomen enotnega nastopa, pri tem pa pozablja podučiti svoje najožje pristaše o tej dobroti. Tako se je mogel zgoditi slučaj, da so gospodje »neodvisni«, ki so pod Štefanovičevim praporom odklonili sodelovanje odseka stavbin-

skih delavcev NSZ, ki so prišli na pogajanja povabljeni ravno tako, kot so bili povabljeni »sodrug« pod komando novega Mesije, gosoda Koblerja. »Sodrug« Štefanovič, tu se lotite dela in podučite svoje ožje pristaše o velikem pomenu enotne fronte. »Neodvisne« pa svarimo, da nam mogoče še očitajo »da NSZ ne gre v skupen boj z njimi«. Upamo, da bo »sodrug« Štefanovič napravil tu red.

Šikane. (Iz vrst stavbinskih delavcev.) Že zadnjič smo omenjali razne šikane, katerim so izpostavljeni naši slovenski stavbinski delavci. Največkrat jih šikanirajo razni nemčurji, a zgodi se, da so zapostavljeni tudi od slavnih social-patrijotov, češ, ker niso organizirani pri njih. Tako se nam poroča, da je bil pri trdki »Slograd« premeščen v Logatec neki delavec samo radi tega, ker ga ni maral neki predelavec, ki prav rad pregleda pogleda v kupico. O tem čednem predelavcu bi lahko marsikaj lepega povedali, a bomo za danes še zadržali. Če bo pa še nadalje šikaniral svoje tovariše in če dobimo še kako pritožbo, pridemo z imenom in dokazi na dan. Naše delavce pa pozivljamo, naj se ne pustijo od nikogar šikanirati, naj opravljajo vestno in točno svojo službo. Če se bo pa komu zljubilo, da bi jih na ta ali oni način preganjal, naj se takoj obrne na tajništvo Stavbinskih delavcev pri Narodno-socialni Zvezi v Narodnem domu, ki bo v vsakem slučaju interveniralo. Čas je, da se z delavcem postopa kot s človekom, ne pa kot z živino. Časi robovanja so prešli, delavec ima svoje dolžnosti, a tudi svoje pravice. Stavbinski delavci, organizirajte se in šikan bo konec!

Veselo razpoloženje bo vladalo v nedeljo v Trnovem. Ta dan bo lahko vsakdo nakradel celo kopo grozdja in drugih sadov z občinske trte. Vsi, ki ste željni grozdja in ki ga radi prav poceni zobjete, pridite v nedeljo 8. t. m. ob 4. uri popoldne k Sokliču v Trnovo na vinsko trgatve, ki jo priredi mladinsko društvo »Mladost«.

Naša mladina.

Družabni večer dramatičnega odseka »Bratstva«. V soboto zvečer je priredil dramatični odsek »Bratstva« v gostilni pri Lozariju svoj prvi družabni večer. Večeru je prisostvovalo lepo število prijateljev naše mladine. Med gosti smo opazili načelnika NSS in narodnega poslanca br. Deržiča, br. Juvana, Tavčarja itd. Prisotne je prisrčno pozdravil načelnik dramatičnega odseka br. Bertok. Pomen dramatičnega odseka in njega naloge je pojasnil v izbranih besedah br. Kavčič. Za pozdrav se je zahvalil narodni poslanec br. Deržič, ki je

tudi vzpodbujal mladino, naj gre začetno pot naprej. Na večeru je br. Mirko Kragelj prebral nekaj svojih pesmi iz cikla »Zasužnjena domovina«. Br. Kragelj, ki je Primorec, je izlil v svoje pesmi vso bol, ki jo le Primorec občuti, in je za recitacijo žel buren aplavz. Mlademu br. pesniku čestitamo in želimo, da bi mogel čimprej izdati te lepe pesmi. Na večeru je sodeloval br. Beuerman na klavirju in dva brata na goslih ter pevski zbor, ki so svojo nalogo častno izvršili. Družabni večer je končal nadvse prisrčno. Kjer vlada družabnost, tam je doma tudi bratska ljubav. Š. R.

Mladinsko izobraževalno društvo »Mladost« za Trnovo-Krakov. Naša trnovska mladina si je ustanovila svoje mladinsko društvo po vzorcu »Bratstva«. Novo društvo si je nadelo nalogo, vzgajati in izobraževati trnovsko in krakovsko mladino. Društvo prireja tedenska predavanja, družabne večere, debatne večere itd. Tudi ima društvo že svoj mali tamburaški zbor in pevski oktet. Delovanje naše trnovske mladine je pa vsled slabega gmotnega položaja sila otežkočeno, zato priredi v nedeljo, 8. t. m. svojo prvo vinsko trgatve, da si s tem gmotno vsaj nekoliko opomore. Zato vabimo vse prijatelje naše mladine, da pohite v nedeljo na to vinsko trgatve in položite svoj obolus mladini na oltar. V nedeljo vsi v Trnovo k Sokliču!

Gospodarstvo.

Katastrofa našega vinogradništva. Prišlo je, kar je priti moralo. Ako se vlada tako, kakor pri nas, mora slediti polom vseh gospodarskih strok. Kot ena prvih gospodarskih panog stoji naše vinogradništvo pred polomom. Hrvatsko gospodarsko društvo je imelo 18. t. m. v Zagrebu sejo vinogradnikov in vinskih trgovcev, da se čuje mnenja interesentov, kako bi se bilo mogoče izogniti preteči katastrofi. Kar se je slišalo na tej seji, kateri je prisostvoval tudi minister Pucelj, je naravnost obupno. V Jugoslaviji se pridela jako veliko vina, do 600.000.000 litrov letno. Umevno je, da se toliko vina doma ne more popiti kljub temu, da ga naši ljudje precej prenesejo. Gledati se mora torej, da se naše vino, kar ga imamo preveč, proda v tuje države. Pri prodaji vina pa nastopi ona težava, katere je kriva edino naša vlada. Vinogradniki in vinski trgovci ne morejo spraviti naših vin na tuji trg. Naša carinska in tarifna politika sta tako zavoženi, da delata naši vinski trgovini take ovire, da jo skoraj uničujeta. Da niti ne omenjamo trgovske politike naše države, katere sploh ni. Izvoz žita še nekako gre, ker ga tuje države neobhodno potrebujejo. In ker žita povsod primanjkuje, prenašajo tuje države našo carinsko, tarifno

in trgovsko politiko že še, ker jo enostavno morajo, ako hočejo živeti. Drugače je pri vinu, ki ni neobhodno potrebno in se dobi tudi drugod ceneje, ne da bi se bilo treba boriti z balkanskimi manirami.

Letos bo dobro vinsko leto. Kljub temu so vinogradniki obupani. Kam z vinom? Se vprašujejo. Starega vina je še nad 200 milijonov litrov v kleteh, sedaj pride še do 600 milijonov litrov novega. In nihče noče našega vina. Ne Avstrija, ne Češkoslovaška, ne Poljska, ne Švica, ne Nemčija. Nihče noče imeti opravka z našo carino, z našimi železnicami in našo balkansko trgovsko politiko. Še Čehi gredo raje v Italijo kupovat, kakor k nam. Bridko se je pritožil veletržec z vinom Oton Stein: »Vsak inozemski kupec pravi: ne kupujem iz jugoslovanske postaje. Z vašo carino in vašimi železnicami nočem imeti opravka. To me uniči.« Se hujša pa je bila pritožba, da se niti v državi sami ne more prodati vina, ker je železniški promet tako zanič, da je prevažanje vina iz enega kraja v drugega onemogočeno. Zraven pa je železnica tako draga, da stane tovarnina za en liter do 10 K. V Vršču se prodaja vino po 10 kron, prevoz stane ravno toliko, pa da bi bil vsaj mogoč.

Res, daleč smo prišli!

Prepovedan izvoz živine v Čehoslovaško. Radi živinske bolezni, ki se je razširila po nekaterih krajih Jugoslavije, je Čehoslovaška prepovedala uvoz naše živine.

Iz žitnega trga. Obči zastoj trgovine pride najbolj do izraza v žitni stroki. Še vedno pomanjkanje gotovine in razni do-

J. FON
LJUBLJANA, Stari trg št. 6
špecerijška in delikatesna
trgovina
priporoča svoje prvovrstne
zaloge najfinejšega blaga
Razmeroma nizke cene.
Solidna postrežba.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepletkano hišo, naj se obrne edino le na domačo

Tone Malgaj
pleskar in ličar
Ljubljana,
Kolodvorska ulica št. 6.

Maks Zabukošek
krojaški mojster.
Celje, Cankarjeva 2.

I. BALOH
MARIBOR, GRAJSKI TRG 3.
Galanterija, parfumerija
in pletarski izdelki.

godljaji na deviznem trgu ne pospešujejo prometa. Cene padajo kljub temu, da je ponudba naravnost malenkostna. Dovaža se jako pičlo. Kupuje se: pšenica po 1550—1600 K; rž po 1380—1450 K; ječmen po 1380—1420 K; oves po 1200—1220 K; koruza stara po 1400—1420 K; nova po 2000—2600 K. — Vse za 100 kg, postavljeno na vojvodinsko postajo.

Koliko je vredna naša krona?

	Ta teden	Prejšnji teden
1 švicarski frank stane	48.— K	49.60 K
1 laška lira »	10.84 »	11.08 »
1 francoski frank »	19.40 »	19.82 »
1 češka krona »	7.92 »	8.32 »
1 nemška marka »	0.15 »	0.19 »
sto avstrijskih kron »	0.36 »	0.36 »
1 ogrska krona »	0.10 »	0.11 »
1 rumunski lej »	1.72 »	1.60 »
1 dolar »	256.— »	266.— »
1 angleški funt »	1126.— »	1181.— »
1 poljska marka »	0.04 »	0.04 »

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik:
Dragotin Kosem, Ljubljana.

Velika izbira otroških vozičkov, dvokoles in šivalnih strojev poceni

F. BATJEL, Ljubljana, Stari trg 28.

Sprejmo se v polno popravo za emaliranje z ognjem in ponikanje, dvokolesa, otr. vozički šivalni in razni stroji.

„TRIBUNA“

Tovarna dvokoles in otroških vozičkov, mehanična delavnica, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

A. LEČNIK
juvelir in urar.
CELJE, Glavni trg 4.

GALANTERIJU,
DROBNARIJO,
PARFUMERIJU
PRIPOROČA
DRAGO ROSINA
MARIBOR, VETRINSKA UL. 26.

Brivnica
Frana Novak
Maribor,
Aleksandrova c. št. 22.
Postrežba točna in čista.

M. Kuštrin
Ljubljana.

Tehniško in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti na drobno in debelo. Velika zaloga vseh vrst gumij, kolesne in avtomobilske pneumatike. Glavno zastopstvo polnogumijastih obročev iz tovarne »Walter Martiny«. Na razpolago je hidravlična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.
Centrala: Ljubljana, Rimska cesta št. 2. Telefon št. 588. Brzjavi: Kuštrin Ljubljana.
Podružnice:
Ljubljana, Dunajska cesta 20. Telefon št. 470
Maribor, Jurčičeva ulica 9. Telefon št. 133
Beograd, Knez Mihajlova ulica št. 3.

Za 6 johov velik vinograd se sprejme v Celju s 1. novembrom 1922

vinogradnik (vincer).

Ponudbe na:

„Prvo jugoslovansko lesno industrijo, družba z o. z. Celje“.

Ivan Bevc
izdelovanje srebrnih doz.
Celje, Gosposka ulica 24.

Carinsko posredovanje izvršuje najtočneje in po zmernih cenah
„KOMPAS“
špedicijsko podjetje, informacijska pisarna v Celju, Aleksandrova ulica št. 4.

I. BALOH
MARIBOR, GRAJSKI TRG 3.
Galanterija, parfumerija
in pletarski izdelki.

Deln. glavica:
30.000.000

SLOVENSKA BANKA, Ljubljana

Rezerve: nad
6.000.000

PODRUŽNICE: Dolnja Lendava, Ljutomer, Maribor, Novisad, Vrnika.

Stritarjeva ul. 9 v lastni palači.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

ZALOGA ČEVLJEV

LASTNEGA
IZDELKA:

DRAGOTIN ROGLIČ
MARIBOR, KOROŠKA CESTA 19
KOMISIJSKA ZALOGA PRI BETKI LEŠNIK, GOSPOSKA ULICA 14

„KARO“
VARSTVENA ZNAMKA

LJUBLJANA
Mestni trg 5.

O. Bernatovič

Konfekcijska
trgovina